

EUROOPA KOHTU OTSUS (teine koda)

20. jaanuar 2005*

Kohtuasjas C-464/01,

mille esemeks on 3. juuni 1971. aasta protokollil alusel 27. septembri 1968. aasta konventsiooni kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandus- asjades tõlgendamise kohta Euroopa Kohtus Oberster Gerichtshofi (Austria) 8. novembri 2001. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 4. detsembril 2001, menetluses

Johann Gruber

versus

Bay Wa AG,

EUROOPA KOHTUS (teine koda),

koosseisus: koja esimees C. W. A. Timmermans, kohtunikud C. Gulmann, R. Schintgen (ettekandja), G. Arestis ja J. Klučka,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

kohtujurist: F. G. Jacobs,
kohtusekretär: vanemametnik M.-F. Contet,

arvestades kirjalikus menetluses ja 24. juuni 2004. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

- J. Gruber, esindaja: *Rechtsanwalt* W. Graziani-Weiss,

- Austria valitsus, esindaja: C. Pesendorfer,

- Saksa valitsus, esindaja: R. Wagner,

- Itaalia valitsus, esindaja: I. M. Braguglia, keda abistasid *avvocato dello Stato* G. Aiello ja *avvocato dello Stato* G. Albenzio,

- Portugali valitsus, esindajad: L. Fernandes ja M. Telles Romão,

- Rootsi valitsus, esindaja: A. Kruse,

— Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: A.-M. Rouchaud ja S. Grünheid,

olles 16. septembri 2004. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb 27. septembri 1968. aasta Brüsseli konventsiooni kohtual-
luvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (EÜT 1972, L 299,
lk 32), mida on muudetud 9. oktoobri 1978. aasta konventsiooniga Taani
Kuningriigi, Iirimaa ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi ühinemise
kohta (EÜT L 304, lk 1 ja muudetud tekst lk 77), 25. oktoobri 1982. aasta
konventsiooniga Kreeka Vabariigi ühinemise kohta (EÜT L 388, lk 1), 26. mai
1989. aasta konventsiooniga Hispaania Kuningriigi ja Portugali Vabariigi ühinemise
kohta (EÜT L 285, lk 1) ja 29. novembri 1996. aasta konventsiooniga Austria
Vabariigi, Soome Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi ühinemise kohta (EÜT 1997, C 15,
lk 1; edaspidi „Brüsseli konventsioon”), artikli 13 esimese lõigu tõlgendamist.
- 2 Nimetatud eelotsusetaotlus esitati kohtuvaidluses J. Gruberi, elukoht Austria, ja
Saksa õiguse kohaselt asutatud äriühingu Bay Wa AG (edaspidi „Bay Wa”), asukoht
Saksamaa, vahel omavahelise lepingu väidetava rikkumise küsimuses.

Õiguslik raamistik

3 Brüsseli konventsiooni kohtualluvust käsitlevad sätted asuvad selle II jaotise artiklites 2–24.

4 Brüsseli konventsiooni artikli 2 esimene lõik, mis asub selle II jaotise 1. jaos pealkirjaga „Üldsätted“ sätestab järgmise põhimõtte:

„Konventsiooni sätete kohaselt kaevatakse isikud, kelle alaline asukoht on osalisriigis, selle riigi kohtutesse nende kodakondsusest hoolimata.”

5 Brüsseli konventsiooni artikli 3 esimene lõik, mis asub samas jaos, sätestab:

„Isikuid, kelle alaline asukoht on osalisriigis, saab teise osalisriigi kohtutesse kaevata üksnes käesoleva jaotise 2.–6. jaos sätestatud korras.”

6 Brüsseli konventsiooni artiklites 5–18, mis asuvad II jaotise 2.–6. jaos, sätestatakse kohtualluvus erandjuhtudel, kohustuslik või ainupädevus.

- 7 Brüsseli konventsiooni artikli 5 punkt 1, mis asub II jaotise 2. jaos pealkirjaga „Kohtualluvus erandjuhtudel”, sätestab:

„Isiku, kelle alaline asukoht on osalisriigis, võib teise osalisriigi kohtutesse kaevata:

- 1) lepingutega seotud asjades selle paiga kohtusse, kus tuli täita asjaomane kohustus; [...]”.

- 8 Brüsseli konventsiooni II jaotise 4. jagu pealkirjaga „Kohtualluvus tarbijalepingute puhul” koosneb artiklitest 13–15.

- 9 Brüsseli konventsiooni artikkel 13 on sõnastatud järgmiselt:

„Menetluste puhul seoses lepinguga, mille isik (edaspidi „tarbija”) on sõlminud oma majandustegevusest või kutsealast väljajääval eesmärgil, määratakse kohtualluvus kindlaks käesoleva jao alusel, [...], kui tegemist on:

- 1) kaupade järelmaksuga müügi lepinguga,
- 2) osamaksudena tasutava laenu või kaupade müügi rahastamiseks antava muud liiki krediidi lepinguga või

3) muud liiki kauba- või teenusetarnelepinguga, ja kui

a) riigis, kus on tarbija alaline asukoht, on lepingu sõlmimisele eelnenud temale adresseeritud konkreetne pakkumine või reklaam

ja

b) tarbija on selles riigis teinud lepingu sõlmimiseks vajalikud toimingud.

[...]”.

10 Brüsseli konventsiooni artikli 14 esimese lõigu kohaselt:

„Tarbija võib algetada menetluse teise lepinguosalise vastu selle osalisriigi kohtutes, kus on nimetatud osalise alaline asukoht, või selle osalisriigi kohtutes, kus on tema enese alaline asukoht.” [Mõiste „asukoht” asemel on edaspidi kasutatud täpsemat vastet „elukoht”.]

11 Sellest kohtualluvuse reeglist võib kõrvale kalduda vaid Brüsseli konventsiooni artiklis 15 sätestatud tingimustel.

Menetlus põhikohtuasjas ja eelotsuse küsimused

- 12 Põhikohtuasja toimiku kohaselt omab J. Gruber, kes on põllumees, Ülem-Austrias, Saksa piiri ääres asuvat nelinurkse õuega taluhoonete kompleksi („Vierkanthof“). Kümnekonda hoone tubadest kasutab ta enda ja oma pere eluasemena. Talu juurde kuulub ka rohkem kui 200 siga mahutav laut, suur masinate angaar ja viljahoidla. Hoones ladustatakse muu hulgas 10–15% vajaminevast söödast. Isiklikuks otstarbeks kasutatav pind on natuke üle 60% kogu hoone kasulikust pinnast.
- 13 Bay Wa omab Saksamaal mitmeid erineva korraldusega ettevõtteid. Austria piiri ääres Pockingis (Saksamaa) on tal ehitusmaterjalide ning majapidamis- ja aiatarvete kauplus. Viimasena nimetatud Bay Wa kauplus on levitanud reklaambrošüüre ka Austrias.
- 14 Kuna J. Gruber tahtis vahetada talumaja katusekive, tutvus ta Bay Wa reklaambrošüüri, mis olid kaasas majapidamistele jagatava kohaliku nädalalehega *Braunauer Rundschau*. Bay Wa Pockingi ehitusmaterjalide kaupluses müüdavaid katusekive selles reklaambrošüüris ei reklaamitud.
- 15 J. Gruber küsis Bay Wa töötajalt korduvalt telefoni teel teavet erinevate katusekivide liikide ja hindade kohta, tehes teatavaks oma nime ja aadressi, kuid jättes mainimata, et ta on põllumees. Kõnealune töötaja esitas J. Gruberile hinnapakumise telefoni teel, kuid J. Gruber soovis katusekive oma silmaga näha. Kui J. Gruber külastas Bay Wa'd, tegi ettevõtte töötaja talle kirjaliku pakkumuse, mis kannab 23. juuli 1998. aasta kuupäeva. Sellel kohtumisel teavitas J. Gruber Bay Wa töötajat asjaolust, et ta on põllumees ja soovib katta oma taluhoone katuse. Ta mainis, et tal on ka

abihooned, mida kasutatakse põhiliselt põllumajanduslikuks otstarbeks, kuid ei öelnud selgelt, kas kaetavat ehitist kasutati põhiliselt põllumajanduslikuks või isiklikuks otstarbeks. Järgmisel päeval teatas J. Gruber Austriast helistades nimetatud töötajale, et annab nõustumuse Bay Wa esitatud pakkumusele. Töötaja saatis tellimuse kinnituse faksiga J. Gruberi Austrias asuvasse pankka.

- 16 J. Gruber väidab, et Bay Wa poolt kohale toimetatud katusekivide värv muutus märgatavalt pärast taluhoone katuse katmist, hoolimata värvuse ühtlust puudutavast garantiist, mistõttu katus tuli uuesti teha. Seetõttu otsustas J. Gruber nõuda garantii ja müüja vastutuse alusel ettevõttelt 258 123 Austria šillingi suuruse müügihinna tagastamist ja 141 877 Austria šillingi suuruse summa, mis vastab katuse asendamisest ja parandamisest tekkinud kuludele ning samuti kinnitust, et vastaspool vastutab tulevikus tekkivate kulude eest.
- 17 J. Gruber esitas 26. mail 1999 hagi Landesgericht Steyrile (Austria), kes oli Oberster Gerichtshofi poolt 1. augusti 1895. aasta seaduse üldkohtute tuletatud pädevuse ja territoriaalse pädevuse kohta tsiviilasjades (Jurisdiktionsnorm, *RGBl.* 111) artikli 28 alusel määratud pädevaks kohtuks Austrias.
- 18 Landesgericht Steyr lükkas 29. novembri 2000. aasta otsusega tagasi Bay Wa kohtu pädevuse puudumist käsitlevad väited ning tunnistas end kohtuvaidluse lahendamisel pädevaks.
- 19 Nimetatud kohtu väitel on Brüsseli konventsiooni artikli 13 kohaldamise tingimused täidetud. Kui lepingul on siiski kahesugune eesmärk, tuleb kindlaks teha, kas põhieesmärk on seotud isikliku otstarbega või majandus- või kutsetegevusega. Talamajapidamise puhul on raske tõmmata piiri isiklikuks otstarbeks tehtava ja

majandus- või kutsetegevuse vahel; nimetatud kohus leidis, et müüja ei saanud objektiivselt teada, kas lepingu sõlmimisel on domineeriv üks või teine lepingu eesmärk, nii et kahtluse korral puudutaks asi tarbijalepingut. Brüsseli konventsiooni artikli 13 esimese lõigu punkti 3 alapunkti a kohaselt ei ole sellel siiski tähtsust, kas kõnealust tarbija ostetud toodet reklaamiti või mitte. Piisab sellest, et reklaamiga tõmmati tähelepanu teatud ettevõttele. Bay Wa võis vaid tänu reklaamile sõlmida lepingu J. Gruberiga, vaatamata sellele, et reklaami tellijaks oli teine kauplus kui see, kes kauba müüs. Samuti on käesoleval juhul täidetud nimetatud sätte kohane müüja „konkreetset pakkumist” puudutav tingimus, kuna J. Gruber sai pakkumuse telefoni teel. See, kas pakkumusega nõustuti, ei ole oluline.

20 Oberlandesgericht Linz (Austria) rahuldab seevastu 1. veebruari 2001. aasta otsusega Bay Wa nimetatud otsust puudutava apellatsioonkaebuse ja jättis J. Gruberi hagi läbi vaatamata põhjendusel, et Austria kohtutel puudub vaidluse lahendamisel pädevus.

21 Oberlandesgericht Linz leidis, et selle nentimiseks, et tegemist on Brüsseli konventsiooni artikli 13 kohase tarbijalepinguga, ei tohi lepingu eesmärk olla seotud füüsilise isiku majandus- või kutsetegevusega. Selle eesmärgi kindlaks tegemisel ei ole ostja kavatsus oluline. Määravaks tuleb pidada tehinguga seotud objektiivseid asjaolusid, millest lepingu pool võis teadlik olla. Brüsseli konventsiooni artikleid 13–15 võib kohaldada vaid siis, kui leping on sõlmitud majandustegevusest või kutsealast väljajääval eesmärgil, ja kui lepingupartner seda teadis või pidi seda lepingu sõlmimise hetkel teadma, arvestades selle teadmise juures kõigi objektiivsete asjaoludega.

22 Kõnealune tehing oli selliste asjaolude põhjal, mida Bay Wa võis objektiivselt aimata, vähemalt sisuliselt majandus- või kutsetegevuse eesmärgiga. Kui talunik ostab katusekive taluhoone katuse katmiseks, on see esmapilgul seotud tema põlluma-

jandusliku tegevusega. Talumajapidamises on talu olemuslikult koht, kus majandustegevusega tegeletakse, mida lisaks, kuid mitte põhiliselt kasutatakse ka selle omaniku ja pereliikmete eluasemena. Talus elamine kuulub tavaliselt talumajapidamise majandamise juurde ja paljud inimesed peavad seda põllumehe töökohaks. Kuna J. Gruber ütles, et tal on talumajapidamine ning ta soovis vahetada taluhoone katusekive, oleks Bay Wa võinud õigesti oletada, et lepingu eesmärk oli seotud majandus- või kutsetegevusega. Väited, mis puudutavad isiklikuks otstarbeks kasutatava pinna pindala ja majandus- või kutsetegevuseks kasutatava pinna pindala võrdlust, ei oma siinkohal tähtsust, kuna Bay Wa ei olnud sellest teadlik. Müüjal ei olnud mingisugust põhjust oletada, et J. Gruber kasutas katusekive ainult või põhiliselt majandustegevusest või kutsealast väljajääval eesmärgil. Ostetud katusekivide suur hulk, nimelt kokku 24 000 tükki, oleks võinud olla müüja jaoks otsustav asjaolu eeldamaks, et ehitist kasutati põhiliselt majandus- või kutsetegevuseks.

23 J. Gruber esitas seejärel Oberster Gerichtshofile Oberlandesgericht Linzi 1. veebruari 2001. aasta otsuse peale edasikaebuse.

24 Oma edasikaebuse toetuseks väidab J. Gruber, et selleks, et teda võiks pidada tarbijaks Brüsseli konventsiooni artikli 13 mõttes, peab majandustegevusest või kutsealast väljajääv eesmärk olema põhieesmärk. Käesoleval juhul on taluhoone kasutamine isiklikuks otstarbeks olulisem, kui selle kasutamine majandus- või kutsetegevuseks. J. Gruber lisab, et tarbija lepingupartner on kohustatud informatsiooni hankima ja nõustama klienti, võimaliku eksimuse puhul vastutab tema. Ta väidab, et Bay Wa'l oli käesoleval juhul piisavalt põhjuseid arvata, et taluhoonet kasutati põhiliselt isiklikuks otstarbeks, ning kui ta ei olnud selles kindel, oleks ta pidanud ostjalt selle kohta küsima. Katusekivide müügile eelnes Bay Wa reklaam Austrias, mille tõttu J. Gruber viimasega läbirääkimistesse asus, kusjuures enne selle reklaami levitamist ei teadnud ta sellest ettevõttest midagi. J. Gruber sooritas lepingu sõlmimiseks vajalikud toimingud Austrias.

25 Bay Wa väidab, et talumajapidamises on taluhoone eelkõige töökoht ja tavaliselt ei tehta selle majandamisega seotud kaubatehinguid tarbijalepingute alusel. Käesoleval juhul on isiklikuks otstarbeks kasutamine igal juhul kõrvaleesmärk ja Bay Wa ei olnud sellisest kasutamisest teadlik. Ostja peab selgelt ütleva, kelleks ta tegutseb, kui, nagu käesoleval juhul, on esmapilgul võimalik arvata, et ta tegutseb majandus- või kutsetegevuses. Teisel lepingupoolel ei ole mingisugust kohustust selle kohta järelepärimisi teha. Kui ei ole selge, kas tegemist on tarbijaga, ei pea kohaldama Brüsseli konventsiooni tarbijalepinguid puudutavaid kohtualluvuse reegleid. Bay Wa ehitusmaterjalide kauplus, kust katusekivid telliti, ei olnud reklaambrošüüride tellija ning sama äriühingu majapidamis- ja aiatarvete kauplus, kes nimetatud reklaami tellis, ei müünud katusekive. Katusekive üleüldse ei reklaamitudki. Lepingu sõlmimiseks vajalikke toiminguid ei tehtud mitte Austrias, vaid Saksamaal, kuna Saksa õiguse kohaselt on telefoni teel hinnapakkumisega nõustumine tahteavaldus, mis eelneb pakkumusega nõustumisele ja müüja saatis tellimuse kinnituse faksiga Saksamaalt. Pakkumus ja nõustumus ei ole samaaegsed, kui tellimus tehakse telefoni teel sellele eelnenud hinnapakkumise alusel ning leping tuleb lugeda sõlmituks kostja asukohas.

26 Oberster Gerichtshof leiab, et Euroopa Kohtu praktika kohaselt on Brüsseli konventsiooni kohtualluvuse reeglid, mis puudutavad tarbijalepinguid, erand põhimõttest, mille kohaselt on pädevad need osalisriigi kohtud, kus on kostja asukoht, kusjuures tarbija mõistet tuleb tõlgendada kitsalt, kuid Euroopa Kohus ei ole veel võtnud seisukohta konventsiooni artikli 13 kohaldamise tingimuste kohta, mida käesolev talle käsitleda antud kohtuasi puudutab.

27 Kuna Oberster Gerichtshof leidis, et käesoleval juhul sõltub põhikohtusja lahend Brüsseli konventsiooni tõlgendusest, siis otsustas ta kohtuliku arutamise peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas selleks, et otsustada, kas tegemist on tarbijaga Brüsseli konventsiooni artikli 13 mõttes, kui kõnealune tehing on tehtud osaliselt isiklikuks otstarbeks, tuleb määravaks pidada seda, kas tehingu põhieesmärk on seotud isikliku otstarbe või majandus- või kutsetegevusega ning millistest kriteeriumidest tuleb lähtuda otsustamaks, milline neist on põhieesmärk?

2. Kas tehingu eesmärgi määratlemisel tuleb arvestada asjaoludega, mida tarbija lepingupartner võib objektiivselt aimata?

3. Kas lepingut, mida võib seostada nii isikliku otstarbe kui ka majandus- või kutsetegevusega, tuleb kahtluse korral lugeda tarbijalepinguks?

4. Kas lepingu sõlmimisele eelnes Brüsseli konventsiooni artikli 13 [esimese lõigu] punkti 3 alapunkti a mõttes reklaam, kui tarbija tulevane lepingupartner levitas liikmesriigis, kus asub tarbija alaline elukoht, reklaambrošüüre, milles reklaamitakse lepingupartneri tooteid, kuid mitte neid tooteid, mida tarbija hiljem ostis?

5. Kas tegemist on tarbijalepinguga Brüsseli konventsiooni artikli 13 mõttes, kui müüja teeb oma asukohariigist telefoni teel teises riigis asuvale ostjale pakkumuse, millele nõustumust ei anta, aga kui ostja hiljem siiski ostab toote järgnevalt tehtud kirjaliku pakkumise alusel?
6. Kas tarbija on teinud Brüsseli konventsiooni artikli 13 [esimese lõigu] punkti 3 alapunktis b sätestatud lepingu sõlmimiseks vajalikud toimingud enda riigis, kui ta annab lepingupartneri asukohariigis tehtud pakkumusele nõustumuse oma elukohariigist telefoni teel?”

Esimesed kolm küsimust

28 Eelotsusetaotluse esitanud kohus püüab esimese kolme küsimusega, mida on kohane analüüsida koos, välja selgitada kas Brüsseli konventsiooni kohtualluvuse reegleid tuleb tõlgendada nii, et sellist lepingut, mida põhikohtuasi puudutab ja mis on osaliselt majandus- või kutsetegevusega seotud ja osalt isiklikuks otstarbeks tehtud tehing, tuleb lugeda tarbijalepinguks nimetatud konventsiooni artikli 13 esimese lõigu mõttes.

29 Nagu selgub eelotsusetaotlusest, soovib Oberster Gerichtshof sisuliselt teada saada, kas kahesuguse eesmärgiga leping, nagu seda on Bay Wa'ga sõlmitud leping, kuulub Brüsseli konventsiooni artiklite 13–15 kohtualluvuse erandjuhtusid puudutavate sätete kohaldamisalasse, ning kui see on nii, siis millistel tingimustel. Täpsemalt öeldes soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus seda, et täpsustataks tingimusi, mida ta peab arvesse võtma sellise lepingu kvalifitseerimisel; seda, mis tähendus on selles õigussuhtes sellel, kas selle põhieesmärk on seotud isikliku otstarbe või majandus-

või kutsetegevusega; samuti seda, mis tähendus on sellel, et lepingupoole, kelle kasuks tehing tehakse, lepingupartner on teadlik nimetatud lepingu eesmärgist ja teisest küljest selle lepingu sõlmimisega seotud asjaoludest.

- 30 Esiteks tuleb meenutada, et tarbijalepinguid puudutavad kohtualluvuse reeglid asuvad Brüsseli konventsiooni II jaotise 4. jaos. Tarbijalepingu mõiste defineeritakse kõnealuse konventsiooni artikli 13 esimese lõigu sõnastuse kohaselt järgmiselt: „leping, mille isik on sõlminud oma majandustegevusest või kutsealast väljajääval eesmärgil”.
- 31 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb Brüsseli konventsiooni mõisteid — mille hulka kuulub muu hulgas Brüsseli konventsiooni artiklites 13–15 toodud tarbija mõiste — tõlgendada iseseisvalt ning tuginedes seejuures nimetatud konventsiooni ülesehitusele ja eesmärkidele, et tagada konventsiooni ühetaoline kohaldamine kõigis osalisriikides (vt eelkõige 21. juuni 1978. aasta otsus kohtuasjas 150/77: Bertrand, EKL 1978, lk 1431, punktid 14–16; 19. jaanuari 1993. aasta otsus kohtuasjas C-89/91: Shearson Lehman Hutton, EKL 1993, lk I-139, punkt 13; 3. juuli 1997. aasta otsus kohtuasjas C-269/95: Benincasa, EKL 1997, lk I-3767, punkt 12; 27. aprilli 1999. aasta otsus kohtuasjas C-99/96: Mietz, EKL 1999, lk I-2277, punkt 26, ja 11. juuli 2002. aasta otsus kohtuasjas C-96/00: Gabriel, EKL 2002, lk I-6367, punkt 37).
- 32 Niisiis, esiteks on Brüsseli konventsiooni ülesehituses konventsiooni artikli 2 esimeses lõigus sätestatud üldine põhimõte, et pädevad on selle osalisriigi kohtud, mille territooriumil on kostja alaline asukoht ning sellest põhimõttest võib kõrvale kalduda vaid konventsioonis ammendavalt loetletud juhtudel, nii et hagi kostja vastu võidakse esitada või peab esitama teise osalisriigi kohtule. Seega sellest üldisest põhimõttest kõrvalekalduvaid kohtualluvuse reegleid tuleb tõlgendada kitsalt ning neid ei või tõlgendada nii, et need puudutavad muid kui nimetatud konventsioonis

konkreetselt silmas peetud juhtumeid (vt eelkõige eespool viidatud kohtuotsused Bertrand, punkt 17; Shearson Lehman Hutton, punktid 14–16; Benincasa, punkt 13 ja Mietz, punkt 27).

33 Selline tõlgendus puudutab eelkõige Brüsseli konventsiooni artikli 14 taolisi kohtualluvuse reegleid, mille alusel võib tarbija kõnealuse konventsiooni artikli 13 esimese lõigu tähenduses kaevata kostja kohtusse osalisriigis, kus on hageja alaline asukoht. Välja arvatud nendel juhtudel, mis on selles konventsioonis selgelt välja toodud, ei näi konventsioon soosivat seda, et pädev on hageja alalise asukoha kohus (vt 11. jaanuari 1990. aasta otsus kohtuasjas C-220/88: Dumez France ja Tracoba, EKL 1990, lk I-49, punktid 16 ja 19; eespool viidatud kohtuotsus Shearson Lehman Hutton, punkt 17; eespool viidatud kohtuotsus Benincasa, punkt 14, ja 10. juuni 2004. aasta otsus kohtuasjas C-168/02: Kronhofer, EKL 2004, lk I-6009, punkt 20).

34 Teiseks on Euroopa Kohus korduvalt öelnud, et Brüsseli konventsiooni II jaotise 4. jao sätetel põhinevate kohtualluvuse erandjuhtude, mis on kõrvalekalle konventsiooni artikli 2 esimese lõigu üldsättest ja konventsiooni artikli 5 punkti 1 kohasest üldisest lepinguid puudutavast kohtualluvuse korrast, eesmärk on tarbija piisav kaitse, pidades isikliku otstarbe eesmärgil tegutsevat lepingupartnerit majanduslikult nõrgemal positsioonil olevaks ja juriidilistes küsimustes vähemkogenud lepingupooleks, keda ei tohiks hagi esitamisest heidutada sellega, et ta peab hagi esitama selle osalisriigi kohtule, kus on lepingupartneri alaline asukoht (vt eelkõige eespool viidatud kohtuotsused Shearson Lehman Hutton, punkt 18, ja Gabriel, punkt 39).

35 Brüsseli konventsiooni kohtualluvuse sätetega kehtestatud korrast ja konventsiooni II jaotise 4. jao sätetega kehtestatud erikorrast tuleneb, et nendes sätetes peetakse silmas vaid üksikisikust lõpptarbijat, kes tegutseb väljaspool majandus- või kutsetegevust, nendele sätetele ei saa tugineda isikud, kelle eriline kaitse ei ole

õigustatud (vt eelkõige eespool viidatud kohtuotsused Bertrand, punkt 21; Shearson Lehman Hutton, punktid 19 ja 22; Benincasa, punkt 15, ning Gabriel, punkt 39).

- 36 Euroopa Kohus on selles osas eespool viidatud kohtuotsuse Benincasa punktides 16–18 täpsustanud, et tarbija mõistet Brüsseli konventsiooni artikli 13 esimese lõigu ja artikli 14 esimese lõigu tähenduses tuleb tõlgendada kitsalt ja lähtuda tuleb selle isiku positsioonist konkreetse lepingus, arvestades lepingu iseloomu ja eesmärki, mitte selle isiku subjektiivset olukorda, kuna sama isikut võib teatavate tehingute suhtes pidada tarbijaks ja teiste tehingute suhtes majandus- või kutsetegevuses tegutsejaks. Euroopa Kohus on selle põhjal leidnud, et nimetatud konventsiooni erikohtualluvuse korra sätteid, mis puudutavad tarbija kaitset nõrgema poolena, kohaldatakse vaid lepingutele, mis on sõlmitud väljaspool majandus- või kutsetegevust, vaatamata nende eesmärgile, ning mis on sõlmitud neist olenemata ja mille ainus eesmärk on eratarbimise käigus rahuldada üksikisiku isiklike vajadusi, seejuures ei ole see kaitsmine õigustatud lepingute puhul, mille eesmärk on majandus- või kutsetegevus.
- 37 Seega kohaldatakse Brüsseli konventsiooni kohtualluvuse erijuhtusid käsitlevate artiklite 13–15 reegleid põhimõtteliselt vaid sel juhul, kui lepingupoolte sõlmitud lepingu eesmärk ei ole kõnealuse kauba või teenuse kasutamine majandus- või kutsetegevuses.
- 38 Kõnealuse põhimõtte valguses tuleb analüüsida, kas selline leping, mida põhikohtuasi puudutab, ning mis on osaliselt seotud majandus- või kutsetegevusega ja osaliselt isikliku otstarbega, langeb nimetatud kohtualluvust käsitlevate erisätete ehk artiklite 13–15 kohaldamisalasse ning millises ulatuses.

- 39 Brüsseli konventsiooni artiklite 13–15 eesmärk on selle isiku kohane kaitsmine, keda võrreldes tema lepingupartneriga peetakse nõrgemal positsioonil olevaks, ning juba selle alusel ei või kõnealuste sätete kohane kaitse põhimõtteliselt laieneda isikule, kes sõlmib lepingu osaliselt majandus- või kutsetegevusega seotud eesmärgil, mis on seetõttu vaid osaliselt majandustegevusest või kutsealast väljajääv. Olukord on teine vaid sel juhul, kui nimetatud leping on kõnealuse isiku majandus- või kutsetegevusega seotud nii nõrgalt, et seda sidet võib pidada teisejärguliseks, kuna sellel on vaid tähtsusetu roll kogu toimingu juures, milleks see leping sõlmiti.
- 40 Nagu kohtujurist on oma ettepaneku punktides 40 ja 41 leidnud, tuleb isikut, kes sõlmib lepingu majandus- või kutsetegevusega seotud eesmärgil, pidada oma lepingupartneriga võrdsel positsioonil olevaks, nii et Brüsseli konventsiooni kohane tarbijale ette nähtud eriline kaitse ei ole käesoleval juhtumil õigustatud.
- 41 Neid kaalutlusi ei lükka ümber ka see, et kõnealusel lepingul on ka isikliku otstarbe eesmärk, ja see on oluline, olenemata kõnealuse kauba või teenuse isikliku otstarbe ja majandus- või kutsetegevuse otstarbe osakaalust, ning seda isegi juhul, kui isiklik otstarve on lepingu põhieesmärk, senikaua kui majandus- või kutsetegevuse osakaal ei ole tähtsusetu.
- 42 Seega, kui lepingul on kaheksugune eesmärk, siis selle otsustamiseks, et Brüsseli konventsiooni artikleid 13–15 ei või kohaldada, ei ole vaja, et kõnealuse teenuste või kauba kasutamine majandus- või kutsetegevuseks oleks põhieesmärk.

- 43 Sellist tõlgendust toetab asjaolu, et Brüsseli konventsiooni artikli 13 esimeses lõigus toodud tarbija mõiste on defineeritud selgelt piiraval viisil, kasutades välistavat kõneviisi („[...] lepinguga, mille isik [...] on sõlminud oma majandustegevusest või kutsealast väljajääval eesmärgil”). Tarbijalepingu mõistet tuleb lisaks tõlgendada ka kitsalt, kuna tegemist on erisättega kõnealuse konventsiooni 2 artikli esimese lõigu kohasest kohtualluvust puudutavast üldsättest ning selle alusel on pädev kohus erandlikult hageja alalise asukoha kohus (vt käesoleva otsuse punktid 32 ja 33).
- 44 Nimetatud tõlgendus on vältimatu ka seetõttu, et lepingu kvalifitseerimine võib toimuda vaid seda tervikuna hinnates. Euroopa Kohus on korduvalt leidnud, et üks Brüsseli konventsiooni põhieesmärke on, et sama kohtuasja lahendamine ei kuuluks mitme erineva kohtu pädevusse (vt selle kohta eelkõige 19. veebruari 2002. aasta otsus kohtuasjas C-256/00: *Besix*, EKL 2002, lk I-1699, punkt 27; eespool viidatud kohtuotsus *Gabriel*, punkt 57, ja 5. veebruari 2004. aasta otsus kohtuasjas C-18/02: *DFDS Torline*, EKL 2004, lk I-1417, punkt 26).
- 45 Tõlgendus, millega leitakse Brüsseli konventsiooni artikli 13 esimese lõigu tähenduses, et tegemist ei ole tarbijaga, kui kauba või teenuse kasutamise eesmärk ja kõnealuse isiku majandus- või kutsetegevus on märkimisväärselt seotud, on ka kõige paremini kooskõlas kõnealuse konventsiooni aluspõhimõteteks olevate õiguskindluse ja õiguspärase ootuse põhimõtetega, st et potentsiaalne kostja võib eeldada, millisesse kohtusse võib teda kaevata (vt eelkõige eespool viidatud kohtuotsus *Besix*, punktid 24–26).
- 46 Võttes arvesse tõendite esitamist käsitlevaid sätteid, peab see, kes soovib tugineda Brüsseli konventsiooni artiklitele 13–15, tõestama juhul, kui tegemist on kahe- või kolme-osalise lepinguga, et majandus- ja kutsetegevusega seotud eesmärk on pelgalt tähtsusetu, millele vastaspoolel on õigus esitada vastuväiteid.

- 47 Menetluse käigus esitatud tõendite põhjal on asja menetleva kohtu otsustada, kas nimetatud lepingul oli märkimisväärses osas asjaomase isiku majandus- või kutsetegevusega seotud eesmärk või oli majandus- ja kutsetegevusega seotud eesmärk pelgalt tähtsusetu. Siseriiklik kohus peab arvesse võtma mitte ainult lepingu sisu, iseloomu ja eesmärki, vaid ka objektiivseid asjaolusid lepingu sõlmimisel.
- 48 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimuse osas, kas väidetava tarbija lepingupartner eeldatakse olevat teadlik tehingu eesmärgist ja lepingu sõlmimise asjaoludest, tuleb täpsustada, et asja menetlev kohus peab asja lahendamise ja tõendite hindamise lihtsustamiseks lähtuma eelkõige toimikust objektiivselt tulenevatest tõenditest.
- 49 Kui kohus võib sellise uurimise põhjal otsustada, et lepingu otstarbel on märkimisväärne seos asjaomase isiku majandus- või kutsetegevusega, ei või mingil juhul kohaldada Brüsseli konventsiooni artikleid 13–15 nende sätete erandliku positsiooni tõttu selle konventsiooniga kehtestatud korras. Siinkohal ei ole vajalik analüüsida seda, kas lepingupartner võis teada sellest majandus- või kutsetegevusega seotud otstarbest.
- 50 Seevastu, kui toimiku objektiivsetest tõenditest ei piisa õiguslikult tõendamiseks, et tehingul, mille jaoks kaheksugust eesmärki omav leping sõlmiti, on majandus- või kutsetegevusega märkimisväärselt seotud eesmärk, peab põhimõtteliselt pidama

seda lepingut nimetatud artiklites 13–15 silmas peetud tarbijalepinguks, kuna muidu ei oleks kõnealustel sätetel kasulikku mõju.

51 Arvestades Brüsseli konventsiooni artiklitel 13–15 põhineva kaitsekorra erandlikku iseloomu, peab asja menetlev kohus viimati nimetatud juhtumi puhul lisaks tegema kindlaks, et teine lepingupool ei saanud põhjendatult mitte teada, et tehingu eesmärk ei olnud seotud majandus- või kutsetegevusega, kuna väidetav tarbija oli tegelikkuses oma käitumisega jätnud tulevasele lepingupartnerile mulje, et ta tegutseb majandus- või kutsetegevuses.

52 See oleks nii, kui näiteks üksikisik tellib täpsemat teavet andmata asju, mida võib tegelikult kasutada nii tema majandus- või kutsetegevuses kui ka isiklikuks otstarbeks, kasutab selleks ettevõtte blankette, laseb kauba toimetada ettevõtte aadressile või mainib käibemaksu tagastamise võimalust.

53 Sellisel juhtumil ei kohaldata Brüsseli konventsiooni artiklite 13–15 kohtualluvuse erisätteid, mis puudutavad kohtualluvust tarbijalepingute puhul, kuigi lepingu eesmärk ei ole sellisena majandustegevuse- või kutsetegevusega märkimisväärselt seotud, kuna üksikisikut peetakse olevat loobunud nimetatud sätete kohasest kaitsest, arvestades seda muljet, mis ta jättis heas usus tegutsevatele lepingupartnerile.

54 Eespool toodud kaalutlusi arvesse võttes tuleb esimesele kolmele küsimusele vastata, et Brüsseli konventsiooni kohtualluvust käsitlevaid sätteid tuleb tõlgendada järgmiselt:

- isikul, kes on sõlminud sellist kaupa puudutava lepingu, mida kasutatakse osaliselt tema majandus- või kutsetegevusega seotud eesmärgil ning osaliselt majandustegevusest või kutsealast väljajääval eesmärgil, ei ole õigus tugineda nimetatud konventsiooni erandjuhtude kohtualluvuse artiklitele 13–15, välja arvatud juhul, kui majandus- või kutsetegevusega seotud eesmärk on teisejärguline ning seda võib pidada kogu kõnealuse tehingu kontekstis tähtsusetuks; sellel, kas majandus- või kutsetegevusega mitteseotud eesmärk on põhieesmärk, ei ole siinkohal tähtsust;

- asja menetlev kohus peab otsustama, kas kõnealune leping sõlmiti asjaomase isiku majandus- või kutsetegevusega seotud eesmärgil või oli majandus- või kutsetegevusega seotud eesmärk pelgalt tähtsusetu;

- nimetatud kohus peab arvesse võtma toimekust objektiivselt tulenevaid kõiki olulisi asjaolusid tervikuna; seevastu ei pea arvestama nende olukordade ja asjaoludega, millest lepingupartner võis lepingu sõlmimisel olla teadlik, välja arvatud juhul, kui isik, kes väidab end olevat tarbija, on tegutsenud viisil, millega ta võis põhjendatult jätta teisele lepingupoolele mulje, et ta tegutseb oma majandus- või kutsetegevuse eesmärkidel.

Kolm viimast küsimust

- 55 Kuna kolm viimast eelotsuse küsimust on esitatud eeldusel, et tegemist on tarbijaga Brüsseli konventsiooni artikli 13 esimese lõigu tähenduses, ning arvestades siinkohal kolmele esimesele küsimusele antud vastust, ei ole neile kolmele viimasele küsimusele, mis on seotud nimetatud sätte muude kohaldamise tingimustega, vaja vastata.

Kohtukulud

- 56 Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, v.a poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (teine koda) otsustab:

27. septembri 1968. aasta Brüsseli konventsiooni kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades, mida on muudetud 9. oktoobri 1978. aasta konventsiooniga Taani Kuningriigi, Iirimaa ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi ühinemise kohta, 25. oktoobri 1982. aasta konventsiooniga Kreeka Vabariigi ühinemise kohta, 26. mai 1989. aasta

konventsiooniga Hispaania Kuningriigi ja Portugali Vabariigi ühinemise kohta ning 29. novembri 1996. aasta konventsiooniga Austria Vabariigi, Soome Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi ühinemise kohta, kohtualluvuse reegleid tuleb tõlgendada järgmiselt:

- isikul, kes on sõlminud sellist kaupa puudutava lepingu, mida kasutatakse osaliselt tema majandus- või kutsetegevusega seotud eesmärgil ning osaliselt majandustegevusest või kutsealast väljajääval eesmärgil, ei ole õigus tugineda nimetatud konventsiooni erandjuhtude kohtualluvuse artiklitele 13–15, välja arvatud juhul, kui majandus- või kutsetegevusega seotud eesmärk on teisejärguline ning seda võib pidada kogu kõnealuse tehingu kontekstis tähtsusetuks; sellel, kas majandus- või kutsetegevusega mitteseotud eesmärk on põhieesmärk, ei ole siinkohal tähtsust;

- asja menetlev kohus peab otsustama, kas kõnealune leping sõlmiti asjaomase isiku majandus- või kutsetegevusega seotud eesmärgil või oli majandus- või kutsetegevusega seotud eesmärk pelgalt tähtsusetu;

- nimetatud kohus peab arvesse võtma toimikust objektiivselt tulenevaid kõiki olulisi asjaolusid tervikuna; seevastu ei pea arvestama nende olukordade ja asjaoludega, millest lepingupartner võis lepingu sõlmimisel olla teadlik, välja arvatud juhul, kui isik, kes väidab end olevat tarbija, on tegutsenud viisil, millega ta võis põhjendatult jätta teisele lepingupoolele mulje, et ta tegutseb oma majandus- või kutsetegevuse eesmärkidel.

Allkirjad